

Opetus- ja kulttuuriministeriö

VN/26814/2024

Työvoima- ja koulutustarpeen ennakointi strategisen yhteiskuntapolitiikan välineenä – VN TEAS -hankkeen loppuraportti

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 25.10.2025 koulutustarpeen ennakointimallin valmistelutyöryhmän, joka jätti loppuraporttinsa 12.6.2025. Työryhmä on laatinut esityksen ammatillisesti eriytyneen tutkintoon johtavan koulutuksen tarpeen pitkän aikavälin ennakkoinnissa käytettäväksi malliksi sekä ennakoitunut esitetyllä mallilla pitkän aikavälin koulutustarvetta.

Uudessa ennakointimallissa ajatuksena on, että aloilla, joilla työvoimasta on pulaa (korkea työllisyys, hyvä palkkataso, matala työttömyys), koulutusta lisätään. Aloilla, joissa on osaajien ylitarjontaa (työttömyys on korkeaa, palkat matalia), vähennetään koulutuspaikkoja. Mallia on tarkoitus käyttää päätöksenteon apuna, kun tulevaisuudessa suunnitellaan koulutuksen määrää ja suuntaamista.

Koulutustarpeen ennakointimalli

- **Työelämän ja sidosryhmien mukaan ottaminen:** FA korostaa, että koulutustarpeen ennakkoinnissa on tärkeää ottaa mukaan työelämä ja muut sidosryhmät. Nykyinen työryhmä on toiminut pelkästään virkamiesten johdolla, eikä siinä ole ollut esimerkiksi Opetushallituksen edustajaa, vaikka tämä kuuluu heidän lakisääteisiin tehtäviinsä.
- **Ennakkoinnin periaatteet:** FA pitää riskialttiina työryhmän esitystä muuttaa koulutustarpeen ennakkoinnin periaatetta toimialakohtaisesta työvoimatarpeen ennakkoinnista nykyiseen työmarkkinatilanteeseen perustuvaan ennakointiin. FA ei kannata työryhmän esitystä, koska osaavan työvoiman saatavuus on yritysten kannalta kriittisen tärkeä kysymys.
- **Toimialojen yhdenvertainen kohtelu:** Ennakkoinnissa jokaista toimialaa tulisi kohdella yhdenvertaisesti, eikä yksittäisten toimialojen erityistarkastelu saa johtaa niiden priorisointiin koulutustarpeen määrittelyssä.
- **Toimialojen tarpeiden huomioiminen:** Koulutustarpeiden ennakkoinnin tulisi perustua jatkossakin toimialojen arvioituun työvoimatarpeeseen. Finanssialan näkökulmasta on tärkeää, että toimialojen tarpeet huomioidaan ennakkoinnissa asianmukaisesti ja että skenaarioiden valmisteluun osallistuu työelämän edustajia.
- **Työllistymisen korostaminen:** Ehdotetussa mallissa korostetaan työllistymistä mahdollisimman korkean tuottavuuden ja erityisesti korkean tulotason tehtäviin. FA:n mukaan koulutustarpeiden ennakkoinnin tavoitteena ei tulisi olla eri alojen tai tutkinnon suorittaneiden tulotason ohjaaminen, vaan tulotason määräytyminen kuuluu työnantajien ja työntekijöiden välisiin neuvotteluihin.

1 Yleiset huomiot työryhmän esityksestä

FA:n mukaan koulutustarpeen ennakkoinnissa työelämän ja muiden sidosryhmien mukaan ottaminen on tärkeää. Nykyinen työryhmä on toiminut pelkästään virkamiesten johdolla eikä siinä ole ollut esimerkiksi Opetushallituksen edustajaa, vaikka tämä kuuluu heidän lakisääteisiin tehtäviinsä.

2 Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakkoinnin periaatteita

FA pitää koulutustarpeen ennakkoinnin periaatteen muuttamista esitetyllä tavalla – eli toimialakohtaisesta työvoimatarpeen ennakkoinnista johdetusta koulutustarpeesta nykyiseen työmarkkinatilanteesta johdettuun ennakkointiin – erittäin riskialttiina, eikä kannata työryhmän esitystä. Osaavan työvoiman saatavuus on yritysten kannalta kriittisen tärkeä kysymys, ja osaajapula on yksi merkittävimmistä kasvun esteistä yrityksille. Työvoima-, osaamis- ja koulutustarpeiden ennakkointi on äärimmäisen tärkeää tulevaisuuden osaamistarpeisiin vastaamiseksi, ja kansallisen ennakkointityön tulee tukea yritysten ja työelämän tarpeita.

Koulutustarpeiden ennakkoinnin tulisi perustua jatkossakin myös toimialojen arvioituun työvoimatarpeeseen. Finanssialan näkökulmasta on ratkaisevan tärkeää, ettei toimialoja ohiteta mallissa, vaan niiden tarpeet huomioidaan ennakkoinnissa asianmukaisesti ja että skenaarioiden valmisteluun osallistuu työelämän edustajia. Myös työryhmän muistiossa korostetaan, että koulutustarpeen ennakkointi on tavoitteellista ja strategista toimintaa, jolla vaikutetaan elinkeinorakenteen kehitykseen.

3 Lausunnonantajan näkemykset koskien koulutustarpeen ennakkointimallin toteutusta

Ehdotetussa mallissa korostetaan työllistymistä mahdollisimman korkean tuottavuuden ja erityisesti korkean tulotason tehtäviin. Koulutustarpeiden ennakkoinnin tavoitteena ei tulisi olla eri alojen tai tutkinnon suorittaneiden tulotason ohjaaminen, vaan tulotason määräytyminen kuuluu työnantajien ja työntekijöiden välisiin neuvotteluihin. Yksilöillä on jo nykyisellään hyvät mahdollisuudet arvioida koulutusvalintojen vaikutuksia omaan ansiotasoonsa.

Ennakkoinnissa jokaista toimialaa tulisi kohdella yhdenvertaisesti, eikä yksittäisten toimialojen erityistarkastelu saa johtaa niiden priorisointiin koulutustarpeen määrittelyssä.

FINANSSIALA RY

Tuomo Yli-Huttula